

НАДНАЦИОНАЛНИ И МЕЖДУПРАВИТЕЛСТВЕНИ МЕТОДИ НА ИНТЕГРАЦИЯ В ОБЛАСТТА НА ПРАВОСЪДИЕТО И СИГУРНОСТТА

**(Формиране на обща миграционна политика:
парадигми и образователни аспекти)**

Лора Махлелиева-Кларксън

*Постоянно представителство
на Р България към ЕС – Брюксел,
сектор „Образование“*

Резюме. Методологията на научното изследване се основава на съчетанието на историческия, нормативния, телеологичния, системния, формално логичния и сравнително правния метод на анализ. Предвид особеностите на интеграционния процес и създадената за неговите нужди правна система, определящо значение в изследването имат системният и телеологичният метод. Интердисциплинарността на разглежданата проблематика налага използването на широк спектър от похвати и методи от теоретичната област на правото, философията, политологията, социологията, като анализ, систематизиране, класифициране, типизиране и др.

Keywords: coordination mechanism; integration; national security; justice; migration policy

Анализирайки координационния механизъм за взаимно сътрудничество и реално участие в интеграционния процес от страна на гражданското общество, социалните партньори, местните органи на властта и неправителствените организации, както и различни мигрантски общности, в настоящата глава се прави опит да се изяснят основните параметри и проявление на някои от основните методи на интеграция в сферата на свободното придвижване на хора в контекста на координация и сътрудничество между всички заинтересовани страни при прилагането на политиката за интеграция на имигранти на всички нива с цел отразяването им в общите действия в интеграционния процес.

Вниманието е насочено към онези държавни и обществени организационни структури, призвани да вземат решения по отношение на формирането и провеждането на политики с цел постигане общите цели, на интеграцията, както и по отношение превръщането на тези цели в прагматичен план, в конкретни планове, програми и стратегии. Прави се опит също така да се очертаят основните стъпки в процеса на пълноценна интеграция на национално и европейско ниво на базата на добри практики и постижения на държавите членки с по-богат опит в интеграцията на имигрантите, предлагайки допълнителни механизми и инструменти за пълноценна интеграция на имигрантите в отделните общества.

Интеграцията на имигрантите е широко обсъждана, но твърде малко анализирана в дълбочина и цялостен контекст на последствията, които може да има във всяко едно от европейските общества, тъй като държавите на повечето от тях са засегнати от разнопосочни миграционни процеси.

В някои, сред които е и България, имиграцията постепенно взема превес над емиграцията, поставяйки пред проблеми и предизвикателства, характерни за интеграцията, ориентирането на новопристигналите имигранти, насърчаването на участието на вече установените имигранти и създаването на нови и адаптирането на конкретните неработещи политики. Както в редица други политики на национално и наднационално равнище, многообразието на прилаганите методи и подходи предполага различни отговори на въпросите, свързани с начините за насърчаване и развитие на интеграцията. Концепциите и практиките на интеграцията се различават не само като резултат на специфичната история на имиграцията. Различните политически режими и модели на управление, както и нивото на развитие на гражданското общество, са довели до различни подходи към интеграцията на новите имигранти и бежанците. Пример за това многообразие е отвореният въпрос за целевите групи на интеграционната политика.

Според авторите на „Наръчник за координация на институциите, отговорни за процесите на интеграция на имигрантите в българското общество“: „В исторически план, България и повечето нови страни членки имат по-богат опит в интеграцията на малцинствата, отколкото в интеграцията на имигрантите. Независимо от дефиницията имигрантите не могат да се възприемат като една хомогенна група. Напротив, те трябва да се разглеждат като индивиди или членове на определени подкатегории, определяни по техния национален или етнически произход, религия, пол, възраст или причина за пристигане (икономически мигранти, бежанци или членове на семейството), както и по техните умения (от висококвалифицирани до нискоквалифицирани)¹⁾“. Те са на мнение, че

обществото, като цяло, също може да бъде подходяща целева група, ако „интеграцията се възприема като процес на социално сближаване“. Тогава политиките са отговор на разслояващите въздействия на бързата социална, икономическа и културна промяна, през която преминават повечето европейски общества, и са насочени към различни групи от населението, независимо дали са мигрантски, или не, от което следва, че под заглавието „интеграция“ могат да се изброят редица общи и специфични подходи, насочени към различни групи и решаващи различни проблеми²⁾. В тази връзка, в едно свое изследване Мюмюн Тахиров отбелязва: „Общественото равенство по закон изисква да няма социални класи или кастови ограничения, както и да няма дискриминация по отношение на личността с присъщите ѝ и неотменими самоличностни характеристики. Примерно: различията в пол, раса, възраст, полов избор, произход, каста или класа, финансов статус, език, религия, съдимост, мироглед, здравословно състояние, неравностойност в здравословно отношение не могат да бъдат претекст или причина за неравностойно положение/състояние пред законите, не могат да представляват условия за неправоово намаляване или ограничаване на възможностите за реализация. Социалното равенство изразява по-скоро обществените положения, отколкото икономическо или приходно състояние (Tahirov, 2014: 298)“.

Като се има предвид, че всички държави членки зачитат основните човешки права и споделят ценности като равнопоставеност, антидискриминация, солидарност, участие, отвореност, толерантност и взаимопомощ, е необходимо да се отбележи, че техните правителства на различни нива се влияят взаимно чрез постоянен обмен на политики, което създава известна хомогенност на подходите, целите и стремежите им на национално и наднационално равнище. Така общата цел на интеграцията се отъждествява със самостоятелността в лицето на държавата, която се стреми да позволи на имигрантите да водят „независим живот“, от гледна точка на битово устройване, развиване на умения и професии, настаняване на работа, придобиване на образование, социализация и участие в обществения и културния живот. По този начин изпъква ролята на местното самоуправление и местните политики в процеса на интеграцията. Независимо от неоспоримия приоритет на социалните и икономическите аспекти на дейността на тези организационни структури голямо внимание трябва да се обръща и на културните измерения и проявления на интеграцията, на личностното и общностното развитие на индивида, групата, общността, честотата и интензивността на взаимоотношенията в обществото. Всичко това подчертава необходимостта от интеграция на имигрантите във всички сфери на политическия, обществения и културния живот и форми на гражданско участие при пла-

ниране, формулиране и изпълнение на политики за местно, регионално и национално развитие.

В този смисъл, може да се твърди, че концепцията за интеграцията като двупосочен процес насочва вниманието към нагласите на приемащото общество, към интегриране в неговите организационни структури. Различните проявления и измерения на интеграцията са взаимосвързани по един или друг начин и резултатите от усилията в една област засилват останалите. Така например трудовата заетост на имигрантите улеснява и подпомага изучаването на езика на приемащата страна, спомага придобиването на по-широки познания за нейната култура и създаването на връзки. От своя страна, социалните контакти разширяват икономическите възможности, а доброто владение на езика помага на пазара на труда и разширява възможностите за образование, като същевременно показва познаване на културата, традициите и ценностите на приемащите социокulturни общности и на обществото, като цяло.

Формирането на общи интеграционни политики изразява стремежа на държавите членки да постигнат положителни резултати за имигрантите в сферата на трудовата заетост, битовото устройване, здравеопазването, културната адаптация към средата и др. По този начин новопристигналите и имигрантите със статут на „постоянно пребиваващи“ могат да постигнат впечатляващи резултати, придобивайки определени умения, добро владение на езика и познаване на приемащото общество. В тази смислова рамка може да се изведе твърдението, че повечето въвеждащи програми помагат на новопристигналите да придобият умения за пълноценно участие в същото това общество, но същевременно стремежът към „индивидуална адаптация“ и „използване на човешкия капитал“ е необходимо да бъде допълнен с аспектите на социалната кохезия и равенството в „съвременното общество на многообразието“. Именно поради тази причина приемащото общество и неговите институционални структури на местно, национално и наднационално ниво трябва да направят необходимите първи крачки, отваряйки се изцяло към имигрантите и към техните приоритети, потребности и интереси. Постигането на баланс между права и отговорности от страна на всички държави членки на ЕС е решаващо за разработването на общи ефективни и устойчиви интеграционни политики. Това поставя интеграцията не само като свързващо звено между държавата и отделния имигрант, но и като процес на тясно партньорство между отделните нива на държавни и неправителствени организационни, управленски и бизнес структури, като министерства, агенции, комисии, центрове, работодателски организации, синдикати, религиозни организации, гражданско общество, асоциации на имигранти, медии, неправителствени организации и др.

Нарастващата нестабилност, най-вече в южното съседство на ЕС, води до увеличаване броя на хората, които се опитват да стигнат до пределите на отделните държави членки. Това, от своя страна, активизира усилията на ЕС за установяване на ефективна, хуманна и безопасна европейска миграционна политика. Европейският съвет играе важна роля в тези усилия, определяйки своите стратегически приоритети в тази област. Въз основа именно на тези приоритети Съветът на ЕС установява определени насоки за действие и предоставя мандатите за преговори с трети държави, като успоредно с това приема законодателни актове и очертава конкретни програми. В този смисъл е необходимо да се отбележи, че през последните месеци Съветът и Европейският съвет работят усилено за изготвянето на решителни ответни действия в няколко области. „Хронологията на миграционния натиск прави общ преглед на основните моменти в работата на Съвета и Европейския съвет за определяне на всеобхватни действия на ЕС в отговор на миграционния натиск“⁽³⁾. Наред с това председателството на Съвета задейства интегрираните договорености за реакция на политическо равнище в кризисни ситуации (IPCR). Тези договорености осигуряват инструменти за засилена подкрепа на реакцията на Съвета в случай на криза както на политическо, така и на работно равнище заедно с Комисията, ЕСВД и съответните агенции.

Миграционната политика на ЕС включва следните направления: работа с държавите на произход и транзитно преминаване; укрепване на външните граници на ЕС; управление на миграционните потоци и ограничаване на контрабандата на мигранти; реформиране на общата европейска система за убежище; осигуряване на възможности за законна миграция; стимулиране на интеграцията на граждани на трети държави и работа с държавите на произход и транзитно преминаване. Глобалният подход към миграцията и мобилността (ГПММ) се явява общата рамка за отношенията на ЕС с трети държави, като в рамките на ГПММ се инициират и осъществяват редица диалози по въпросите на миграцията и се установяват конкретни рамки за сътрудничество с въпросните трети държави. Така например през 2015 г. в отговор на притока в ЕС на мигранти, главно от Африка, ръководителите на ЕС договарят план за действие от Ла Валета, а през 2016 г. Европейският съвет одобрява създаването на нова рамка за партньорство в областта на миграцията с цел задълбочаване на сътрудничеството с ключовите държави на произход. През същата година е прието и изявлението на ЕС и Турция, предвиждащо мерки за справяне с незаконните миграционни потоци през Турция към ЕС, като успоредно с това ЕС предприема действия за посрещане на спешните хуманитарни нужди на сирийските бежанци в Турция, Йордания и Ливан.

Ефективното управление на външните граници на ЕС е от основно значение за безпроблемното свободно движение в рамките на ЕС. Европейската агенция за гранична и брегова охрана започва да функционира през октомври 2016 г. след призива на Европейския съвет от септември 2015 г. за засилване на контрола по външните граници. Договаря се извършването на засилени проверки по външните граници, както и засилването на контрола чрез използването на нови технологии.

Управление на миграционните потоци и ограничаването на контрабандистите на мигранти е сред останалите основни приоритети на миграционната политика на ЕС чрез предотвратяване на незаконната миграция и връщането на незаконните мигранти в държавите на произход. Така Директивата за връщането определя ясни, прозрачни и справедливи правила за връщането на незаконно пребиваващи граждани на трети държави, а споразуменията на ЕС за обратно приемане са от първостепенна важност за прилагането на политиката на ЕС в областта на връщането. „Наред с това ЕС започна провеждането на няколко военноморски операции с цел охрана на границите на ЕС, спасяване на мигранти, пътуващи по море, борба с контрабандистите и престъпните мрежии за трафик на хора“⁽⁴⁾.

Миграционната криза извежда на преден план необходимостта от реформа на общата европейска система за убежище (CEAS)⁽⁵⁾. При сега действащата рамка търсещите убежище лица не се третират еднакво, а процентът на признаване варира, което може да доведе до насърчаването на вторични движения и търсенето на по-изгодни варианти за получаване на убежище. Съветът разглежда седем законодателни предложения за реформа на CEAS, представени от Европейската комисия. Това извежда на преден план решимостта на ЕС за осигуряване на безопасни и законни пътища за достъп до Европа за нуждаещите се от международна закрила. Така през юли 2015 г. държавите членки се споразумяват да презаселят 22 504 души. В изявлението на ЕС и Турция от март 2016 г. се предвижда за всеки сириец, който Турция приеме обратно от гръцките острови, друг сириец да бъде презаселен от Турция към ЕС. На 13 юли 2016 г. Комисията предлага постоянна рамка на ЕС за презаселване, за да се установят общи стандарти и процедури. Наред с това Съветът разглежда предложение за внасяне на подобрения в директивата за „синя карта“ с оглед привличането на висококвалифицирани специалисти, от които се нуждае европейската икономика.

Стимулирането на интеграцията на граждани на трети държави е друга от мерките за преместване и презаселване, приети в отговор на бежанската и мигрантската криза. Тя подчертава необходимостта от осигуряване на подкрепа за държавите членки, които имат по-малък опит в

интеграцията. Много често гражданите на трети държави, които пребивават в ЕС, се сблъскват с пречки, засягащи заетостта, образованието и социалното приобщаване. Именно поради тази причина в заключенията си от декември 2016 г. Съветът приканва държавите членки да обменят добри практики относно интеграцията на граждани на трети държави, да подобряват непрекъснато наблюдението и оценката в областта на интеграцията и да взимат необходимите мерки по отношение на признаването на квалификацията и уменията на граждани на тези държави.

Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO)⁶⁾ е регулаторна агенция и независим европейски орган, призван да работи в тясно сътрудничество с националните компетентни органи на държавите членки, Европейската комисия и Върховния комисар на ООН за бежанците.

Целта на тази служба е да улеснява, координира и укрепва практическото сътрудничество между държавите членки по многобройните аспекти в областта на убежището, предоставяйки: практическа и техническа подкрепа на държавите членки; оперативна подкрепа на държавите членки със специфични нужди и на държавите членки, подложени на особен натиск върху своите системи за убежище и прием, включително координация на екипи за подкрепа в областта на убежището, съставени от национални експерти в областта на убежището; научни разработки в помощ на политиките и законодателството на ЕС във всички области с пряко или косвено въздействие върху областта на убежището. От своя страна, мисията на EASO е да допринася за изграждането на обща европейска система за убежище (ОЕСУ), като подкрепя, насърчава, координира и укрепва практическото сътрудничество между държавите членки в качеството си на независим център за експертен опит в областта на убежището. Сред основните акценти в дейността на тази европейска служба са предоставянето на различни видове подкрепа, на постоянна подкрепа и подкрепа и стимулиране на еднакво качество на процедурите за предоставяне на убежище чрез общо обучение, общи учебни материали в областта на убежището, еднакво качество и обща информация за държавата на произход (ИДП). Оказването на специална подкрепа, съобразена с конкретните нужди помощ, изграждане на капацитет, разпределяне, специфична подкрепа и специални инструменти за контрол на качеството, както и осигуряването на спешни мерки за подкрепа са други основни акценти в дейността на службата. Сред останалите са организиране на мерки за солидарност с държави членки, подложени на особен натиск, чрез предоставяне на временна подкрепа и помощ за възстановяване или изграждане отново на системите за убежище и прием, информационна и аналитична подкрепа, споделяне и обединяване на информация и данни,

анализ и оценка на равнище ЕС, включително анализ и оценка на общи тенденции в ЕС; подкрепа на трети държави (т.е. на страни, които не са членки на ЕС), подпомагане на външното измерение на ОЕСУ, подпомагане на партньорствата с трети държави за достигане до общи решения, включително чрез изграждане на капацитет и регионални програми за закрила, както и координиране на действията на държавите членки относно пренастаняването.

От друга страна, липсата на достатъчно оперативна информация на национално и на наднационално ниво и координация между различните организационни структури поставят Европа пред опасността от извършване на терористични актове. Една от основните цели на граничния контрол⁷⁾ е да помогне в борбата с незаконната имиграция и трафика на хора и да предотврати всяка заплаха за вътрешната сигурност на държавите от ЕС, техния обществен ред, здравеопазване и международни отношения. Граничният контрол включва също извършване анализ на рисковете за вътрешната сигурност и анализ на заплахите, които могат да засегнат сигурността на външните граници, които анализи липсват за настоящия миграционен натиск. Оперативно сътрудничество и помощ между държавите членки във връзка с граничния контрол следва да се управлява и координира от Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите членки на Европейския съюз, създадена с Регламент (ЕО) № 2007/2004 на Съвета от 26 октомври 2004 година. В приетия по-късно Регламент (ЕО) № 863/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година за установяване на механизъм за създаване на екипи за бърза гранична намеса и за изменение на Регламент (ЕО) № 2007/2004⁸⁾ на Съвета по отношение на този механизъм и за регулиране на задълженията и правомощията на гост-служителите се казва следното: „Настоящият регламент допринася за правилното прилагане на Регламент (ЕО) № 562/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 г. за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници). За тази цел при осъществяване на граничните проверки и наблюдението членовете на екипите и гост-служителите следва да нямат дискриминиращо отношение към хората поради полово, расова или етническа принадлежност, религия и убеждения, както и поради инвалидност, възрастова и сексуална ориентация. Всички предприети мерки при изпълнение на техните задължения и при упражняване на правомощията им следва да съответстват на целите, които тези мерки преследват“⁹⁾.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. Наръчник за координация на институциите, отговорни за процесите на интеграция на имигрантите в българското общество. / <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download>. с. 5-6.
2. Пак там. с. 5 – 6.
3. Вж. Намиране на решения на миграционния натиск. <http://www.consilium.europa.eu/bg/policies/migratory-pressures>
4. Пак там.
5. Общата европейска система за убежище (CEAS) определя общи минимални стандарти за третирането на всички молби за убежище и търсещи убежище лица. На практика, третирането на търсещите убежище лица и процентът на признаване варират в различните държави членки, което насърчава вторични движения и търсенето на по-изгодни варианти за получаване на убежище. През май и юни 2016 г. Комисията представи два пакета с предложения за по-голямо хармонизиране на процедурите и стандартите за предоставяне на убежище. Законодателните предложения се обсъждат в момента от Съвета. На 25 юни 2015 г. Европейският съвет постигна съгласие в рамките на две години 40 000 души, търсещи убежище, да бъдат преместени от Гърция и Италия. Съветът официално прие решението на 14 септември 2015 г., след като Европейският парламент даде становището си. Поради засилването на миграционните потоци на 22 септември 2015 г. Съветът прие по предложение на Комисията схема за временно спешно преместване. Чрез този механизъм до септември 2017 г. 66 000 души, нуждаещи се от международна закрила, ще бъдат преместени от Италия и Гърция. (Вж. Реформиране на общата европейска система за убежище (Вж. <http://www.consilium.europa.eu/bg/policies/migratory-pressures/ceas-reform>).
6. EASO е агенция на Европейския съюз (ЕС), създадена по силата на Регламент (ЕС) № 439/2010 на Европейския парламент и на Съвета. Службата изпълнява ключова роля за конкретното прилагане на Общата европейска система за убежище (ОЕСУ). Тя е създадена с цел за силване на практическото сътрудничество по въпросите на убежището и подпомагане на държавите членки за изпълнението на задълженията им на европейско и международно равнище за предоставяне на защита на нуждаещи се лица. EASO изпълнява функциите на център за експертни знания в областта на убежището. Освен това Службата предоставя подкрепа на държавите членки, чиито системи за убежище и прием са подложени на особен натиск. (Вж. <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822BGC.pdf>).
7. Изхождайки от Договора за създаване на Европейската общност (ЕО), по-специално член 62, параграфи 1 и 2, буква „а“, и в съответствие с процедурата по член 251 от Договора, на 15 март 2006 година е приет Регламент (ЕО) № 562/2006 на Европейския парламент и на Съвета

от 15 март 2006 година за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници). Този регламент определя правилата за гранични проверки на хора, които желаят да влязат през външните и вътрешните граници на Европейския съюз. Оперативното сътрудничество и помощ между държавите членки във връзка с граничния контрол следва да се управляват и координират от Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите членки, създадена с Регламент (ЕО) № 2007/2004 (Вж. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32006R0562>).

8. В измененията на регламент (ЕО) № 2007/2004 в член 1а се прилагат следните определения: „външни граници на държавите членки“ означава сухопътните и морските граници на държавите членки и техните летища и пристанища, към които се прилагат разпоредбите на общностното право относно преминаването на външни граници от хора; „приемаща държава членка“ означава държава членка, на територията на която е разгърнат екип за бърза гранична намеса или се осъществява съвместна операция или пилотен проект; „изпращаща държава членка“ означава държавата членка, чийто граничен служител е член на екипа или е гост-служител; „членове на екипите“ означава гранични служители на държава членка, служещи в екипите за бърза гранична намеса, различни от тези на приемащата държава членка; „молеща държава членка“ означава държава членка, чиито компетентни органи искат от Агенцията да разгърне екипи за бърза гранична намеса на нейна територия; „гост-служители“ означава служители от граничните служби на държави членки, различни от приемащата държава членка, които участват в съвместни операции и пилотни проекти.“ (Вж. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0863>).
9. Регламент (ЕО) № 863/2007 на Европейския парламент и на Съвета. /<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0863>.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Bogova, Hr. (2017). *Institutsii na ES*. Sofia: “Za bukvite – O pismenehy” [Богова, Хр. (2017). *Институции на ЕС*. София: „За буквите – О писменехъ“].
- Buzov, V. (2008). *Evropeyskite institutsii na znaniето v nachaloto na novoto vreme*. Sofia [Бузов, В. (2008). *Европейските институции на знанието в началото на новото време*. София].
- Verres, K. (1996). *Evropeyskiyat sayuz: institutsii i kompetentsii*. Sofia MGI Sv. Ivan Rilski [Верес, К. (1996). *Европейският съюз: институции и компетенции*. София МГИ „Св. Иван Рилски“].
- Dick, L. (2001). *Evropeyskoto pravo*. Sofia [Дик, Л. (2001). *Европейското право*. София].

- Zagorov, O. (2009). *Bulgaria v Evropa na natsiite*. Sofia: TangraTanNakRa [Загоров, О. (2009). *България в Европа на нациите*. София: Тангра ТанНакРа].
- Ivanova, R. (1998). *Osnovni na evropeyskata integratsia*. Sofia [Иванова, Р. (1998). *Основни на европейската интеграция*. София].
- Ivanov, D. (1999). *Amerikanskoto ponyatie za vlast*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski [Иванов, Д. (1999). *Американското понятие за власт*. София: Св. Климент Охридски].
- Naydenov, M. (2009). Aktualni predizvikatelstva pred sigurnostta na Bulgaria. *Geopolitika*. Br.1, s. 14 – 16 [Найденев, М. (2009). Актуални предизвикателства пред сигурността на България. *Геополитика*. Бр.1, с. 14 – 16].
- Kraus, V. (1996). *Badeshteto na Evropa. Podem chrez obedinenie*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski [Краус, В. (1996). *Бъдещето на Европа. Подем чрез обединение*. София: Св. Климент Охридски].
- Nedyalkov, K. (2012). *Evropeyskite institutsii: Evolyutsia na krizata*. Sofia: Albatros [Недялков, К. (2012). *Европейските институции: Еволюция на кризата*. София: Албатрос].
- Pinder, J. (2006). *European Union*. Sofia: Zahariy Stoyanov [Пиндър, Дж. (2006). *Европейският съюз*. София: Захарий Стоянов].
- Porova, Zh. (2015). *Pravo na Evropeyskia sayuz*. Sofia: Siela [Попова, Ж. (2015). *Право на Европейския съюз*. София: Сиела].
- Semov, M. (2000). *Teoria na politikata*. Sofia: Sofi-R, 333 – 335 [Семов, М. (2000). *Теория на политиката*. София: Софи-Р, стр. 333 – 335].
- Semov, A. (2005). *Uchreditelnite dogovori na EO i ES. Konstitutsiyata na Evropa*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski [Семов, А. (2005). *Учредителните договори на ЕО и ЕС. Конституцията на Европа*. София: Св. Климент Охридски].
- Tahirov, M. (2016). *Kommunikatsia, identichnosty, priznania* // sp. *Kommunikatsia* – № 3, т.4, 4 yuli 2016 [Тахиров, М. (2016). *Коммуникация, идентичност, признания* // сп. *Коммуникация* – № 3, т.4, 4 юли 2016].
- Tahirov, M. (2014). *Aksiologicheski aspekti na spravedlivostta i ravenstvoto* // *Nauchni trudove na UniBIT*. T.12. Sofia [Тахиров, М. (2014). *Аксиологически аспекти на справедливостта и равенството* // *Научни трудове на УниБИТ*. Т.12. София].
- Tahirov, M. (2015). *Natsionalni interesi i demografski aspekti na sigurnostta. Sigurnost*. Br.5 [Тахиров, М. (2015). *Национални интереси и демографски аспекти на сигурността*. *Сигурност*. Бр.5].
- Tahirov, M. (2017). *Neoliberalno obshtestvo i mezhdukulturno obshtuvane*. Sofia [Тахиров, М. (2017). *Неолиберално общество и междукултурно общуване*. София].

- Chakalof, M.F.K. (2000). *Izgrazhdaneto na obedinena Evropa 1945 – 1990*, Vtoro izdanie. Sofia: Кама [Чакалоф, М.Ф.К. (2000). *Изграждането на обединена Европа 1945 – 1990 г.*, Второ издание. София: Кама].
- Shengenskata informatsionna sistema ot vtoro pokolenie (ShIS II) (OV L 203, 28.7.2016 g., str. 35) [Шенгенската информационна система от второ поколение (ШИС II) (ОВ L 203, 28.7.2016 г., стр. 35)].
- Austin, G. 2005 Reform in the Europe after 2005 Referendums, Freign Policy Centre, Policy Brief.
- Pinder, J. (1991). *The building of a Union*. Oxford University Press.
- Ruiz, D. M. (1997). *The Four Agreements*. Amber-Allen Publishing.
- Triandafyllidou. A. (2010). *Irregular Migration in Europe*. London, p.3.
- Актуализирана Стратегия за национална сигурност на Република България. //C:/Users/e.velev/Downloads/National_security%20(1).pdf. с.1.
- Analiz. Dogovorot ot Lisabon – otrazhenie varhu politikata za sigurnost i otbrana na Evropeyskia sayuz, izvodi i perspektivi za Bulgaria. 2009. s. 5 – 6. https://www.mod.bg/bg/doc/cooperation/EC/Lisboa_Treaty_Report.pdf [Анализ. Договорът от Лисабон – отражение върху политиката за сигурност и отбрана на Европейския съюз, изводи и перспективи за България. София, 2009. с. 5 – 6.].
- Borba s izpiraneto na pari i s finansiraneto na terorizma [Борба с изпирането на пари и с финансирането на тероризма <http://www.consilium.europa.eu/bg/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing>].
- Lisbon Treaty [Договорът от Лисабон // http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/bg/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.5.html]
- Maastricht Treaty [Договорът от Маастрихт]// http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/bg/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.3.html
- Rome Treaty [Договори от Рим] http://old.europe.bg/upload/docs/DEO_57.pdf
- Nice Treaty [Договорът от Ница] http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/bg/FTU_1.1.4.pdf
- Treaty establishing a Constitution for Europe [Договорът за създаване на Конституция за Европа]// old.europe.bg/htmls/page.php?category=8&id=432
- Report on an area of freedom, security and justice: Strategy on the external dimension, Action Plan implementing the Hague programme (2006/2111(INI)) [Доклад до Европейския парламент от 11 юни

- 2007 г. относно пространството на свобода, сигурност и правосъдие: Стратегия за външното измерение, План за действие за изпълнение на Харгската програма (2006/2111(INI)).//
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0223+0+DOC+XML+V0//BG>
- Report on policy priorities in the fight against illegal immigration of third-country nationals Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs [Доклад относно политическите приоритети в рамките на борбата срещу нелегалната имиграция на граждани от трети държави на Комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0323+0+DOC+XML+V0//BG>
- Council Directive 2005/85/EC of 1 December 2005 [Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0085>
- Directive 2013/32 / EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 [Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32013L0032>
- Council Directive 2003/9 / EC of 27 January 2003 [Директива 2003/9/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година]
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32013L0032>
- Directive 2013/33 / EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 [Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013] http://eurlex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.180.01.0096.01.BUL
- Council Directive 2004/83 / EC of 29 April 2004 [Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004]
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32004L0083>
- Communication from the Commission on Policy priorities in the fight against illegal immigration of third-country nationals, Brussels, 19.7.2006 г., COM (2006) 402 final.

**SUPRANATIONAL AND INTERGOVERNMENTAL
METHODS OF INTEGRATION IN THE FIELD
OF JUSTICE AND SECURITY**

**Formation of a common migration policy:
paradigms and educational aspects**

Abstract. The methodology of this scientific research is based on the combination of the historical, normative, teleological, systemic, formally logical and comparatively legal method of analysis. Taking into consideration the peculiarities of the integration process and the legal system created for its needs, the system and the teleological method are of decisive importance in the study

The interdisciplinary nature of the subject requires the use of a wide range of techniques and methods from the theoretical field of law, philosophy, politics, sociology, such as analysis, systematisation, classification etc.

✉ **Ms. Lora Mahlelieva-Clarkson**

Permanent Representation of the Republic of Bulgaria

49, Square Marie-Louise

B-1000 Bruxelles, Belgium

E-mail: lora_clarkson@yahoo.com